

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 177/2014-47

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 20. marca 2014 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza (sudca spravodajca), zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Jána Lubyho predbežne prerokoval sťažnosť M. T. okárovej, zastúpenej advokátom JUDr. Dušanom Antolom, Zbrojničná 12, Košice, ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7 So 95/2012 zo 14. augusta 2013, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. T. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 21. októbra 2013 doručená sťažnosť M. T. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. Dušanom Antolom, Zbrojničná 12, Košice, ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 7 So 95/2012 zo 14. augusta 2013 (ďalej aj „napadnutý rozsudok najvyššieho súdu“).

Zo sťažnosti a z priloženej dokumentácie vyplýva, že sťažovateľka v procesnom postavení navrhovateľky sa v konaní vedenom Krajským súdom v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) pod sp. zn. 7 S 8657/2010 domáhala preskúmania zákonnosti rozhodnutia Sociálnej poisťovne, ústredie Bratislava (ďalej len „Sociálna poisťovňa“), č. BA-58228/2010 z 21. apríla 2010. Sociálna poisťovňa označeným rozhodnutím zamietla jej odvolanie a potvrdila rozhodnutie svojej pobočky Košice č. 300-847/2008, č. ISUP: 1108005876 zo 4. februára 2008, ktorým bolo rozhodnuté, že manžel sťažovateľky, ktorý utrpel poškodenie zdravia v dôsledku choroby z povolania zistenej 31. augusta 2007, má nárok na jednorazové vyrovnanie v sume 749 571 Sk.

Krajský súd rozsudkom sp. zn. 7 S 8657/2010 z 18. apríla 2012 (ďalej aj „rozsudok krajského súdu“) žalobu zamietol, pričom žalobkyni právo na náhradu trov konania nepriznal. Proti rozsudku krajského súdu podala v zákonnej lehote odvolanie sťažovateľka. O odvolaní rozhodol najvyšší súd napadnutým rozsudkom, ktorým potvrdil odvolaním napadnutý rozsudok krajského súdu a tiež rozhodol, že účastníkom náhradu trov konania nepriznáva.

Podľa názoru sťažovateľky „Dôsledky rozhodnutia Krajského súdu Košice potvrdeného rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky hlboko zasahujú do práv sťažovateľky a popierajú samotné princípy právneho štátu.

Rozsudky súdov prvého a druhého stupňa sú nepreskúmateľné a sú nedostatočne odôvodnené. Zákom požadované riadne a presvedčivé odôvodnenie písomnej formy rozsudku (§ 157 ods. 2 O. s. p.) je nielen formálnou požiadavkou, ktorou sa má zamedziť vydaniu obsahovo nezdôvodnených, nepresvedčivých alebo neurčitých a nezrozumiteľných rozsudkov, ale má byť v prvom rade prameňom poznania úvah súdu tak v otázke zisťovania skutkového stavu veci, ako aj v právnom posúdení veci.

Rozhodnutie odvolacieho súdu vychádza z nedostatočne zisteného skutkového stavu, s osvojením si nesprávnej argumentácie krajského súdu...

Obidva súdy sa tiež nevysporiadali s plnením ex gratia ako osobitné peňažné plnenia zo strany zamestnávateľa, ktoré sa podľa Zákonníka práce v § 118 ods. 3 považuje za plnenia zamestnávateľa poskytované za prácu pri príležitosti jeho pracovného alebo

životného výročia za mzdu za predpokladu, že sa tieto plnenia zo strany zamestnávateľa neposkytujú zo zisku zamestnávateľa po zdanení alebo zo sociálneho fondu. Poškodený mal vyplatené plnenie za dlhoročnú prácu a z plnenia zamestnávateľ odviedol príslušné odvody. To teda vylučuje plnenie, ktoré by bolo možné podriaadiť pod § 138 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. v platnom znení...“.

Sťažovateľka v sťažnosti v podstate zopakovala argumentáciu, ktorá bola obsahom jej odvolania proti rozsudku krajského súdu, a navyše uviedla, že „Najvyšší súd Slovenskej republiky porušil jej právo na prístup k súdu, keď odmietol návrh na predloženie vecí Európskemu súdnemu dvoru“.

Sťažovateľka v súvislosti s namietaným porušením označeného základného práva podľa ústavy a práva podľa dohovoru poukazuje na celý rad rozhodnutí Európskeho súdneho dvora a Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“).

Na základe uvedeného sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„I. Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudkom zo 14. 8. 2013 sp. zn.: 7 So 95/2012, ktorým potvrdil rozsudok Krajského súdu Košice z 18. 4. 2010 sp. zn. sp. zn.: 7 S/8657/2010-93, porušil základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

II. Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 14. 8. 2013 sp. zn.: 7 So 95/2012 sa zrušuje a vec sa vracia tomuto súdu na ďalšie konanie.

III. Krajský súd v Košiciach je povinný zaplatiť advokátovi sťažovateľa náhradu trov konania do troch dní od právoplatnosti nálezu vo výške 323,50 EUR, a to advokátskej kancelárii JUDr. Dušan Antol... najneskôr do 3 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd,

alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd návrh predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na jeho odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na prerokovanie ktorých nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Sťažovateľka sa v prvom rade domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu.

V nadväznosti na argumentáciu sťažovateľky uplatnenú v sťažnosti ústavný súd poukazuje na všeobecné východiská svojej judikatúry, ktoré uplatňuje pri predbežnom prerokovaní, resp. rozhodovaní o porovnateľných sťažnostiach fyzických osôb a právnických osôb.

Ústavný súd v prvom rade konštatuje, že k úlohám právneho štátu patrí vytvorenie právnych a faktických garancií na uplatňovanie a ochranu základných práv a slobôd ich nositeľov, t. j. fyzické osoby a právnické osoby. Ak je na uplatnenie alebo ochranu základného práva alebo slobody potrebné uskutočniť konanie pred orgánom verejnej moci, úloha štátu spočíva v zabezpečení právnej úpravy takýchto konaní, ktoré sú dostupné bez akejkoľvek diskriminácie každému z nositeľov základných práv a slobôd. Koncepcia týchto

konaní musí zabezpečovať reálny výkon a ochranu základného práva alebo slobody, a preto ich imanentnou súčasťou sú procesné záruky základných práv a slobôd. Existenciou takýchto konaní sa však nevyčerpávajú ústavné požiadavky späté s uplatňovaním základných práv a slobôd.

Ústavnosť týchto konaní predpokladá aj to, že orgán verejnej moci, pred ktorým sa takéto konania uskutočňujú, koná zásadne nestranne, nezávisle a s využitím všetkým zákonom ustanovených prostriedkov na dosiahnutie účelu takých procesných postupov. Ústavný súd z tohto hľadiska osobitne pripomína objektivitu takého postupu orgánu verejnej moci (II. ÚS 9/00, II. ÚS 143/02). Len objektívnym postupom sa v rozhodovacom procese vylučuje svojvôľa v konaní a rozhodovaní príslušného orgánu verejnej moci. Objektívny postup orgánu verejnej moci sa musí prejavovať nielen vo využití všetkých dostupných zdrojov zisťovania skutkového základu na rozhodnutie, ale aj v tom, že takéto rozhodnutie obsahuje aj odôvodnenie, ktoré preukázateľne vychádza z týchto objektívnych postupov a ich využitia v súlade s procesnými predpismi.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý má právo domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Účelom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je v prvom rade zaručiť každému prístup k súdnej ochrane, k súdu alebo inému orgánu právnej ochrany. Základné právo na súdnu ochranu zaručené čl. 46 ods. 1 ústavy umožňuje každému, aby sa stal po splnení predpokladov ustanovených zákonom účastníkom súdneho konania. Ak osoba splní predpoklady ustanovené zákonom, súd jej efektívne umožní (mal by umožniť) stať sa účastníkom konania so všetkými procesnými oprávneniami, ale aj povinnosťami, ktoré z tohto postavenia vyplývajú.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom

zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorú si osvojil aj ústavný súd, vyplýva, že „právo na súd“, ktorého jedným aspektom je právo na prístup k súdu, nie je absolútne a môže podliehať rôznym obmedzeniam. Uplatnenie obmedzení však nesmie obmedziť prístup jednotlivca k súdu takým spôsobom a v takej miere, že by uvedené právo bolo dotknuté v samej svojej podstate. Okrem toho tieto obmedzenia sú zlučiteľné s čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorý garantuje právo na spravodlivé súdne konanie, len vtedy, ak sledujú legitímny cieľ a keď existuje primeraný vzťah medzi použitými prostriedkami a týmto cieľom (napr. Guérin c. Francúzsko, 1998).

Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu (napr. IV. ÚS 77/02, IV. ÚS 299/04, II. ÚS 78/05) do obsahu základného práva na súdnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon. Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy. Z toho vyplýva, že k reálnemu poskytnutiu súdnej ochrany dôjde len vtedy, ak sa na zistený stav veci použije ústavne súladne interpretovaná platná a účinná právna norma (IV. ÚS 77/02).

Integrálnou súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 60/04). Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu (prvostupňového, ale aj odvolacieho), ktoré stručne a jasne

objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (III. ÚS 209/04).

Aj Európsky súd pre ľudské práva vo svojej judikatúre zdôrazňuje, že čl. 6 ods. 1 dohovoru zaväzuje súdy odôvodniť svoje rozhodnutia, ale nemožno ho chápať tak, že vyžaduje, aby na každý argument strany bola daná podrobná odpoveď. Rozsah tejto povinnosti sa môže meniť podľa povahy rozhodnutia. Otázku, či súd splnil svoju povinnosť odôvodniť rozhodnutie vyplývajúcu z čl. 6 ods. 1 dohovoru, možno posúdiť len so zreteľom na okolnosti daného prípadu. Judikatúra ESĽP teda nevyžaduje, aby na každý argument strany, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija c. Španielsko z 9. 12. 1994, séria A, č. 303-A, s. 12, bod 29; Hiro Balani c. Španielsko z 9. 12. 1994, séria A, č. 303-B; Georgiadis c. Grécko z 29. 5. 1997; Higgins c. Francúzsko z 19. 2. 1998).

Ústavný súd poukazuje na to, že čl. 46 ods. 1 ústavy je primárnym východiskom pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany ústavou garantovanej v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy (čl. 46 až čl. 50 ústavy). V súvislosti so základným právom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy treba mať zároveň na zreteli aj čl. 46 ods. 4 ústavy, podľa ktorého podmienky a podrobnosti o súdnej ochrane ustanoví zákon, resp. čl. 51 ods. 1 ústavy, podľa ktorého sa možno domáhať práv uvedených okrem iného v čl. 46 ústavy len v medziach zákonov, ktoré toto ustanovenie vykonávajú (I. ÚS 56/01).

Uvedené východiská bol povinný dodržiavať v konaní a pri rozhodovaní o namietanej veci aj najvyšší súd, a preto bolo úlohou ústavného súdu v rámci predbežného prerokovania sťažnosti aspoň rámcovo posúdiť, či ich skutočne rešpektoval, a to minimálne v takej miere, ktorá je z ústavného hľadiska akceptovateľná a udržateľná, a na tomto základe formulovať záver, či sťažnosť nie je zjavne neopodstatnená.

V nadväznosti na už uvedené ústavný súd považoval za potrebné z hľadiska limitov ústavnej kontroly rozhodnutí všeobecných súdov poukázať na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Preto nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecným súdom bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02 atď.).

V súvislosti so skutočnosťou, že sťažnosť sťažovateľky smeruje proti napadnutému rozsudku najvyššieho súdu vydanému v správnom súdnictve [podľa V. časti Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“)], je podľa názoru ústavného súdu navyše potrebné pri jej posudzovaní zohľadňovať špecifiká správneho súdnictva. V rámci správneho súdnictva súdy preskúmajú „zákonnosť“ rozhodnutí a postupov orgánov verejnej správy na základe žalôb alebo opravných prostriedkov (§ 244 ods. 1 OSP). Z uvedeného vyplýva, že úlohou súdu v správnom súdnictve nie je nahradzovať činnosť správnych orgánov, ale len preskúmať „zákonnosť“ ich postupov a rozhodnutí, teda to, či kompetentné orgány pri riešení konkrétnych otázok rešpektovali príslušné hmotno-právne a procesno-právne predpisy. Teda treba vziať do úvahy, že správny súd nie je súdom skutkovým, ale je súdom, ktorý posudzuje iba právne otázky napadnutého postupu alebo rozhodnutia orgánu verejnej správy (m. m. porovnaj napr. IV. ÚS 428/09).

Z už citovaného § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu o zjavne

neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07). K iným dôvodom, ktoré môžu zakladať záver o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti, nesporne patrí aj ústavnoprávny rozmer, resp. ústavnoprávna intenzita namietaných pochybení, resp. nedostatkov v činnosti alebo rozhodovaní príslušného orgánu verejnej moci, posudzovaná v kontexte s konkrétnymi okolnosťami prípadu (IV. ÚS 362/09, m. m. IV. ÚS 62/08).

Vychádzajúc z uvedených všeobecných východísk, ústavný súd pri predbežnom prerokovaní pristúpil k preskúmaniu sťažnostnej argumentácie sťažovateľky, ktorá je vo svojej podstate založená na tvrdení, že napadnutý rozsudok najvyššieho súdu je nepreskúmateľný a nedostatočne odôvodnený a že najvyšší súd sa „nevysporiadal s plnením *ex gratia* ako osobitné peňažné plnenia zo strany zamestnávateľa, ktoré sa podľa Zákonníka práce v § 118 ods. 3 považuje za plnenia zamestnávateľa poskytované za prácu pri príležitosti jeho pracovného alebo životného výročia za mzdu za predpokladu, že sa tieto plnenia zo strany zamestnávateľa neposkytujú zo zisku zamestnávateľa po zdanení alebo zo sociálneho fondu“.

V nadväznosti na námietky sťažovateľky ústavný súd považuje za potrebné poukázať na relevantnú časť odôvodnenia napadnutého rozsudku, v ktorej sa okrem iného uvádza:

„Zo spisov vyplýva, že žalovaná zamietla odvolanie žalobkyne a potvrdila rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočky v Košiciach zo 4. februára 2008 číslo 300-847/2008 č. ISUP: 1108005876 o priznaní jednorazového vyrovnania vo výške 749.571 Sk, za poškodenie zdravia v dôsledku choroby z povolania, zistenej 31. augusta 2007 pánovi E. T. a zomrelému ..., lebo do výpočtu denného vymeriavacieho základu pre

výpočet výšky jednorazového finančného odškodnenia jej manžela (ktorý, po uplatnení nároku na dávku zomrel skôr, ako bolo o dávke právoplatne rozhodnuté) nezapočítala sumu 883.402 Sk, ktorá mu bola vyplatená ako mzda za dlhoročnú prácu...

Pre posúdenie správnosti jej postupu musel súd skúmať otázku, či zákon o sociálnom poistení umožňuje, aby táto suma bola do vymeriavacieho základu zahrnutá...

Podľa § 138 ods. 1, 2 zákona o sociálnom poistení vymeriavací základ zamestnanca, ak tento zákon neustanovuje inak, je

a/ príjem zamestnanca za vykonanú prácu, ktorý podlieha dani z príjmov fyzických osôb podľa osobitného predpisu a funkčný plat zamestnanca, ktorý je dočasne vyslaný na vykonávanie štátnej služby do cudziny, zamestnanca, ktorý vykonáva prácu vo verejnom záujme v zahraničí a zahraničného spravodajcu slovenského rozhlasu a slovenskej televízie určený v eurách pred jeho prepočtom platovým koeficientom alebo objektivizovaným platobným koeficientom,

b/ príjem zamestnanca, ktorý nepodlieha dani z príjmu fyzických osôb, pretože tak ustanovujú predpisy o zamedzení dvojitého zdanenia a podiel na zisku vyplatený obchodnou spoločnosťou alebo družstvom zamestnancovi bez účasti na základnom imaní tejto spoločnosti alebo družstva a

c/ náhrada mzdy za dovolenku na zotavenie, náhrada mzdy za sviatok, náhrada mzdy pri prekážkach v práci podľa osobitného predpisu.

Do vymeriavacieho základu zamestnanca sa nezahŕňa odstupné, odchodné, cestovné náhrady, výnosy z kapitálových podielov alebo obligácií, náhrada za pracovnú pohotovosť, náhrada za služobnú pohotovosť, príspevky zo sociálneho fondu, príspevky na doplnkové dôchodkové sporenie, životné poistenie a účelové sporenie zamestnanca, ktoré platí zamestnávateľ za zamestnanca, príjem zamestnanca v súvislosti s používaním motorového vozidla na služobné účely, odmeny podľa osobitných predpisov v oblasti priemyselných práv, odmeny vyplácané pri pracovných jubileách, životných jubileách a plnenia poskytované zamestnávateľom zamestnancovi zo zisku po zdanení okrem podielu na zisku vyplateného obchodnou spoločnosťou alebo družstvom zamestnancovi bez účasti na základnom imaní tejto spoločnosti alebo družstva, plnenia poskytnuté zamestnávateľom po končení pracovného pomeru, služobného pomeru, štátnozamestnaneckého pomeru a náhrada príjmu počas dočasnej pracovnej neschopnosti...

Z ustanovenia § 138 ods. 1 zákona o sociálnom vyplýva, ktoré druhy odmien za vykonanú prácu možno zohľadniť pri určení vymeriavacieho základu.

V § 138 ods. 2 toho istého zákona sú taxatívne vymedzené plnenia, ktoré do vymeriavacieho základu zahrnúť nemožno. Medzi plneniami, ktoré sú takto z výpočtu vymeriavacieho základu vylúčené, je výslovne uvedené aj plnenie, poskytnuté zamestnancovi zamestnávateľom po skončení pracovného pomeru.

Z obsahu čl. III časti 3 kolektívnej zmluvy U. K., s. r. o, na roky 2004 až 2007 súd zistil, že u zamestnancov, ktorí skončia pracovný pomer vzájomnou dohodou z dôvodov odlišných, ako sú uvedené v článku III.4.1 tejto kolektívnej zmluvy, ktorí majú menej ako 2 roky do dosiahnutia riadneho dôchodkového veku a v USS a v obchodných spoločnostiach USS odpracovali, viac ako 10 rokov, bude vyplatená jednorazová mzda za dlhoročnú prácu vo výške, zodpovedajúcej dobe trvania pracovného pomeru v USS. Takéto plnenie bolo druhom vernostného požitku, ktorý patril zamestnancovi po skončení zamestnania (ešte okrem odchodného).

Nebohý manžel žalovanej podmienky pre poskytnutie takejto jednorazovej odmeny splnil a zamestnávateľ mu ju pri skončení zamestnania vyplatil vo výške 883.402 Sk.

Napriek skutočnosti, že mu z uvedenej odmeny bola zrazená daň, neznamená samotná táto skutočnosť, že mu uvedené plnenie možno zahrnúť do výpočtu vymeriavacieho základu lebo jednorazová odmena za dlhoročnú prácu má rovnaký charakter ako odstupné, odchodné, cestovné náhrady, výnosy z kapitálových podielov alebo obligácií, náhrada za pracovnú pohotovosť, náhrada za služobnú pohotovosť, náhrada za pohotovosť, príplatok za pohotovosť, príspevky zo sociálneho fondu, príspevky na doplnkové dôchodkové sporenie, životné poistenie a účelové sporenie zamestnanca, ktoré platí zamestnávateľ za zamestnanca, príjem zamestnanca v súvislosti s používaním motorového vozidla na služobné účely, odmeny podľa osobitných predpisov v oblasti priemyselných práv, odmeny vyplácané pri pracovných jubileách, životných jubileách a plnenia poskytované zamestnávateľom zamestnancovi zo zisku po zdanení okrem podielu na zisku vyplateného obchodnou spoločnosťou alebo družstvom zamestnancovi bez účasti na základnom imaní tejto spoločnosti alebo družstva, plnenia poskytnuté zamestnávateľom po skončení pracovného pomeru, služobného pomeru, štátnozamestnaneckého pomeru a náhrada príjmu počas dočasnej pracovnej neschopnosti, lebo nie je odmenou za vykonanú prácu, ale plní

úlohu vernostného požitku, poskytovaného po skončení pracovného pomeru ako dobro, poskytované zamestnancom bez ohľadu na množstvo a kvalitu vykonanej práce.“

Najvyšší súd aj s poukazom na svoje predchádzajúce rozhodnutie sp. zn. 4 Sžso 21/1999 z 30. novembra 2009 ďalej uviedol, že *„aj v tomto konaní jednorazovú mzdu za dlhoročnú prácu, ktorú vyplatil zamestnávateľ - USS K. pri skončení pracovného pomeru svojmu zamestnancovi vo výške 883.402 Sk, považuje súd so zreteľom na všetky okolnosti a podmienky jej výplaty za plnenie poskytnuté v súvislosti so skončením pracovného pomeru podľa § 138 ods. 2 zákona č. 461/2003 Za... Ide teda o plnenie, ktoré sa nezahŕňa do vymeriavacieho základu zisteného podľa § 84 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení. Postup žalovanej, ktorá v danom prípade uvedené plnenie nezahrnula do vymeriavacieho základu, rozhodného pre určenie výšky jednorazového odškodnenia, zodpovedal zákonu.*

Žalovaná preto nepochybila, keď do vymeriavacieho základu nároku na jednorazové odškodnenie, nezapočítala sumu 883.402 Sk a jej postup zodpovedá § 138 ods. 2 zákona o sociálnom poistení. Z uvedených dôvodov odvolací súd považoval námietky žalobkyne za nedôvodné.“

Najvyšší súd zaujal stanovisko aj k rozhodnutiam Súdneho dvora Európskej únie a Európskeho súdu pre ľudské práva, na ktoré sťažovateľka poukazovala v predmetnom konaní, pričom uviedol, že *„nie sú v danej veci právne relevantné a priamo aplikovateľné, lebo riešia problematiku pracovnoprávných vzťahov z iného aspektu, ako je posudzovanie vymeriavacieho základu pre potreby výpočtu úrazovej renty. Vo veci Case 21/81 Eileen Garland c/a British Rail Engeneering Ltd., rovnako ako vo veci Case 262/88, Barber c/a Gardien Royal Assurence Group rieši ESD otázku nároku na platové náležitosti z hľadiska možnej diskriminácie medzi pohlaviami, a to aj bez ohľadu na zánik pracovnoprávneho vzťahu. Neriešia však otázku, či v prípade špecifickej úpravy vo vnútroštátnom zákonodarstve je možná právna úprava, podľa ktorej sa do výšky vymeriavacieho základu nezahrňujú také benefity, ktoré nepredstavujú odmenu za vykonanú prácu. Odvolací súd preto dospel k záveru, že ak pre účely posudzovania nárokov v sociálnej oblasti bol špecifickým spôsobom upravený spôsob výpočtu vymeriavacieho základu pre výpočet*

úrazovej renty, potom vymedzenie platu tak, ako to požaduje žalobkyňa nemožno v danej veci použiť.“.

V záverečnej časti odôvodnenia napadnutého rozsudku najvyšší súd zdôraznil, že „aj keď je zamestnávateľ povinný poskytovať zamestnancovi za vykonanú prácu mzdu, ani podľa § 118 ods. 2 Zákonníka práce sa za mzdu nepovažuje (okrem ďalších vymenovaných plnení) iné plnenie poskytované zamestnancovi v súvislosti so zamestnaním podľa tohto zákona, osobitných predpisov, kolektívnej zmluvy alebo pracovnej zmluvy, ktoré nemá charakter mzdy. Nárokové plnenie (dobro resp. benefit) pre bývalého zamestnanca, ktoré je v kolektívnej zmluve v časti III, 4 odstúpné a organizačné zmeny označené ako jednorazová mzda za dlhoročnú prácu nemožno (napriek zavádzajúcemu označeniu) posudzovať ako mzdu, lebo vyjadruje odplatu za zotrvanie v zmluvnom vzťahu v pracovnom pomere a nie odmenu za vykonanú prácu. Z uvedeného dôvodu nemá oporu v zákone (ani v rozhodnutiach ESLP alebo ESD) tvrdenie žalobkyne, že jednorazová mzda za dlhoročnú prácu, je svojou podstatou súčasťou mzdy, ktorá sa započítava do vymeriavacieho základu pre výpočet renty. Ak bolo z uvedeného plnenia odvedené poistné v rozpore so zákonom, potom zamestnávateľ mohol v súlade so zákonom žiadať o jeho vrátenie, ale prípadné vrátenie neoprávnene odvedeného poistného nemení spôsob výpočtu vymeriavacieho základu.

Právo žalobkyne na spravodlivý súdny proces nebolo porušené tým, že zákon vymedzil kritériá pre posúdenie plnení, ktoré sa započítavajú pre zistenie vymeriavacieho základu, lebo takýmto vymedzením žiadna zo strán nezískala v konaní o rente výhodu, ako sa mylne domnieva žalobkyňa. Navyše porušenie princípu rovnosti zbrani žalobkyňa nepreukázala.

Vo zvyšku odvolací súd poukazuje na vecne správny a dostatočne odôvodnený obsah písomného, vyhotovenia rozsudku súdu prvého stupňa, s ktorým sa odvolací súd stotožnil.

Odvolací súd preto rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil ako vecne správny (§ 246c v spojení s § 219 OSP).“.

Vychádzajúc z citovaného, ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd v napadnutom rozsudku ústavne akceptovateľným spôsobom, jasne a zrozumiteľne vysvetlil, prečo do

vymeriavacieho základu pre výpočet jednorazového vyrovnania za poškodenie zdravia nebohého manžela sťažovateľky nezapočítal jednorazovú odmenu za dlhoročnú prácu, ktorá bola manželovi sťažovateľky priznaná, a ústavne akceptovateľným spôsobom sa vyrovnal i s námietkami sťažovateľky týkajúcimi sa (podľa názoru sťažovateľky) súvisiacich rozhodnutí Európskeho súdneho dvora a Európskeho súdu pre ľudské práva.

Napadnutý rozsudok najvyššieho súdu nemožno podľa názoru ústavného súdu považovať za zjavne neodôvodnený a ani za arbitrárny, t. j. taký, ktorý by bol založený na právnych záveroch, ktoré nemajú oporu v zákone, resp. popierajú podstatu, zmysel a účel aplikovaných ustanovení zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov, resp. Zákonníka práce.

Z uvedeného vyplýva, že medzi napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu a základným právom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právom podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorých porušenie sťažovateľka namieta, neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by ústavný súd po prípadnom prijatí sťažnosti na ďalšie konanie reálne mohol dospieť k záveru o ich porušení. Ústavný súd preto pri predbežnom prerokovaní odmietol sťažnosť sťažovateľky podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

Po odmietnutí sťažnosti ako celku bolo už bez právneho dôvodu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľky uvedenými v petite jej sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. marca 2014